

УДК 821.111(73)

DOI: <https://doi.org/10.32782/fohium/2023.1.10>

ЕПІСТОЛЯРНІ ЕЛЕМЕНТИ ТА ЇХНЯ РОЛЬ У ПОГЛИБЛЕННІ ПСИХОЛОГІЧНИХ ПОРТРЕТІВ ГЕРОЇВ РОМАНУ ІРВІНА ШОУ “RICH MAN, POOR MAN”

Телегіна Н. І.

*кандидат філологічних наук,
доцент кафедри англійської філології
Прикарпатський національний університет
імені Василя Стефаника
teleginanatalia@yahoo.com
ORCID ID: 0000-0002-3181-6745*

Зелінська Н.

*студентка факультету іноземних мов
Прикарпатський національний університет
імені Василя Стефаника
zel.natali2020@gmail.com
ORCID ID: 0000-0002-8822-3254*

Ключові слова: *психологічний портрет, характер, лист, епістолярний, психологічний стан, форми психологізації, почуття.*

Психологічний портрет вважається найскладнішим типом портретизації. Популярність творів Ірвіна Шоу великою мірою пояснюється саме його здатністю створювати переконливі психологічні портрети героїв, тому творчість письменника є цікавим матеріалом для аналізу засобів змалювання психологічних портретів у сучасній літературі.

Передумовою написання листа часто є прагнення вираження власної індивідуальності, тому існує погляд на епістолу як на джерело пізнання внутрішнього світу особистості. У досліджуваному романі всі головні герої пишуть листи, розкриваючи ті риси і почуття, які не готові продемонструвати в безпосередньому спілкуванні. Прикладом такої відвертості є листи Рудольфа до вчительки французької мис Лено, у яку він закохався. Він пише їй любовні листи, але не наважується відіслати їх, що говорить про те, що Рудольф не з тих, хто сліпо йде за почуттям. Його вибір – тверезий розрахунок, але те, що Рудольф знищує і знов пише ці листи, свідчить про його самотність, йому немає з ким поділитися своїми переживаннями. Листу матері Рудольфа Мері Джордах, написаному до дочки Гретхен, особливої чесності і драматизму надає те, що Мері пише його як передсмертний, хоча самогубства потім не скоює. Цей знищений лист розкриває психологічні комплекси Мері та її справжнє ставлення до всіх членів сім'ї: її відразу до чоловіка, її відчуження від Гретхен і зневагу до неї, її байдужість та страх по відношенню до Томаса, її віру в Рудольфа і захоплення ним. Характери Рудольфа і Томаса чітко проглядаються в їхніх листах до сестри. Психологічний стан і почуття Гретхен у період її проживання в Лос-Анджелесі стають зрозумілими з її листа Коліну.

Розглянуті листи дають інформацію про почуття, прагнення, психологічні комплекси, характери, психологічний стан, самооцінку героїв і прямо, і опосередковано, чим роблять вагомий внесок у створення психологічних портретів персонажів твору. Особистість героя в них розкривається не тільки через відверті зізнання, які є в багатьох із розглянутих листів, а й через характер переживань, закладених у підтекст. Для розуміння

психологічного стану та рис характеру героя велике значення має і факт відправки або знищення листа. Реакція адресата на лист сприяє розумінню особливостей взаємовідносин героїв. Таким чином, уживання епістолярних елементів забезпечує об'єднання двох форм психологізації (прямої і непрямой), з'єднуючи сповідь та імплікацію. Дослідження здійснено за допомогою описового та аналітико-інтерпретативного методів.

EPISTOLARY ELEMENTS AND THEIR ROLE IN THE PROCESS OF CREATING PSYCHOLOGICAL PORTRAITS IN IRWIN SHAW'S NOVEL "RICH MAN, POOR MAN"

Telegina N. I.

*Candidate of Philological Sciences,
Associate Professor at the Department of English Philology
Precarpathian National University named after Vasyl Stefanyk
teleginanatalia@yahoo.com
ORCID ID: 0000-0002-3181-6745*

Zelinska N.

*Student at the Department of English Philology
Precarpathian National University named after Vasyl Stefanyk
zel.natali2020@gmail.com
ORCID ID: 0000-0002-8822-3254*

Key words: *psychological portrait, character, letter, epistolary, psychological state, forms of psychologism, feelings.*

Psychological portrait is considered to be the most complicated kind of portrait creating. Irwin Shaw's novels are popular, to a great extent, due to his ability of creating plausible psychological portraits, that's why Irwin Shaw's works offer good material for analysing means of creating psychological portraits in modern literature.

The reason for writing a letter is often a person's desire to express his or her own individuality, that's why letters are often seen as a source of information about a person's inner world. All main characters of the investigated novel write letters, showing the feelings and features which they are not inclined to demonstrate in face-to-face communication. Unexpected sincerity can be observed in Rudolph's letters to his teacher of French whom he fell in love with. He writes love letters to her but doesn't dare to send them. It proves that Rudolph is not the one to be swayed by sentiment. He chooses good judgment. But the fact that he destroys his letters and writes them again and again testifies to the fact that he feels lonely and has nobody to share experiences with. Mary Jordache's letter addressed to her daughter Gretchen sounds especially honest and dramatic as she writes it as a suicide note though she does not commit suicide then. This destroyed letter reveals Mary's psychological complexes and her real attitude to all the members of her family – her repulsion of her husband, her estrangement from Gretchen and her disdain for her, her contempt for Tom and anxiety for his fate, her faith in Rudolph and her adoration of him. Thomas and Rudolph's characters are reflected in their letters to their sister. Gretchen's feelings and state of mind in the period of her living in Los Angeles are clear from her letter to Colin.

All these letters give information about the characters' feelings, desires, state of mind, psychological complexes, self-esteem directly or indirectly, making great contribution to creating plausible psychological portraits. The character's personality is revealed in them not only due to frank acknowledgements, which

these letters are abundant with, but also due to the feelings hid in the subtext. The fact of sending or destroying the letter is also greatly important for discovering the characters' traits and psychological states. The addressee's reaction to this or that letter adds much to understanding the characters' relationships. Thus, inputting epistolary elements into the text of the novel provides combining two forms of psychologism (direct and indirect), uniting a kind of confession and implication.

The investigation is made with the help of descriptive method and analytical and interpretative method.

Вступ

Популярність творів Ірвіна Шоу великою мірою пояснюється саме його здатністю створювати переконливі психологічні портрети героїв, тому творчість письменника є цікавим матеріалом для аналізу засобів змалювання психологічних портретів у сучасній літературі. Вивченням психологічного портрету займалися порівняно небагато науковців. Більшість із них схиляється до думки про те, що психологічний портрет – це складова частина художнього образу, і завдання митця у створенні психологічного портрету полягає у тому, щоб не лише передати переживання героя, а й змалювати цілісну картину його внутрішнього світу. Це завдання реалізується за допомогою сукупності різних засобів і прийомів психологізму. Питання прийомів психологічного зображення є **актуальним** у сучасному літературознавстві у зв'язку зі зростаючим інтересом сучасного читача до психологічних творів.

Психологічний портрет героя вважається найскладнішим типом портретизації. Цей вид портрету нерозривно пов'язаний із психоемоційними станами персонажа, він уміщує інформацію про почуття, світосприйняття, настрої та психотип людини. Низка науковців, зокрема С. Шевальє та О. Дзинглюк, переконана, що психологічний портрет пов'язує зовнішність героя з особливостями його внутрішнього світу, «акцентує увагу читача на тих деталях зовнішнього вигляду людини, які несуть інформацію про думки, почуття, переживання та настрої персонажа» [Шевальє, 2020: 75]. Психологічний портрет насичує образ експресією. Відповідно, зростає і кількість експресивних засобів виразності, ускладнюється система їхніх зв'язків. Прийоми психологізації тексту аналізували Л. Каневська, О. Січкара та інші науковці, виділяючи пряму та непряму форми психологізації. До прямої форми відносять відтворення рефлексивних та емоційних психічних процесів [Каневська, 2024]. Непряма форма служить для відтворення думок та емоцій героїв, динаміки змін внутрішніх станів за допомогою змалювання зовнішніх наочних та озвучених проявів, таких як міміка, жести, мовленнєвий дискурс, змалювання оточуючого світу тощо [Каневська, 2024]. Засобами

прямої форми є: внутрішній монолог, внутрішній діалог, психологічне авторське зображення, сни/марення, сповідь, «потік свідомості» тощо. Для непрямой форми характерні такі засоби, як змалювання жестів, рухів, поз, міміки, передача інтонації, психологічний пейзаж, психологічний інтер'єр/екстер'єр, психологічна деталь тощо [Січкара, 2010]. Важливим засобом передачі психологічного стану героя і розкриття його внутрішнього світу є також листи, які герої пишуть один одному. Існує багато теорій листа. Л. Вашків виділяє чотири теорії: теорія листа-мови (промови); теорія листа-напівдіалога; теорія листа-розмови; теорія листа-визнання [Вашків, 1998]. Саме прагнення вираження власної індивідуальності стає передумовою написання листа, тому існує погляд на епістолу як на джерело пізнання внутрішнього світу особистості, зокрема автора листа.

Мета статті – проаналізувати введені автором у текст роману листи і визначити їхню роль у забезпеченні комплексної психологічної характеристики персонажів.

Відповідно до мети поставлено такі завдання:

- виявити випадки використання епістолярних елементів у романі;
- продемонструвати специфіку використання цього прийому Ірвіном Шоу;
- визначити роль прийому використання епістолярних елементів у процесі створення психологічних портретів героїв.

Методи дослідження. Дослідження здійснено за допомогою описового та аналітико-інтерпретативного методів.

Результати

Виявлені в досліджуваному романі листи адресуються конкретній особі. Те, що людина думає і висловлює, коли не бачить перед собою реципієнта, не бачить його реакції і не може в процесі висловлювання адаптуватися до ситуації, забезпечує щирість і відвертість, виявляючи ті риси і почуття, які ця людина не наважується продемонструвати в безпосередньому спілкуванні. Прикладом такої відвертості є листи Рудольфа до своєї вчительки французької мови Лено. Амбітний школяр, який закохався у дорослу жінку, свою вчительку, не зізнається їй у цьому в живому діалозі. Він пише їй любовні листи, але не наважується

їх відіслати. Це свідчить про його здатність приймати зважені рішення. Він розуміє, що вчителька може поскаржитися директору, а для Рудольфа його репутація в школі важлива як гарантія успіху в майбутньому. Факт написання і знищення любовних листів дає змогу читачу зрозуміти пріоритети героя. Рудольф не з тих, хто сліпо йде за почуттям. Його вибір – тверезий розрахунок. Те, що Рудольф продовжує писати ці листи, свідчить про його самотність, про те, що йому немає з ким поділитися своїми переживаннями. Окрім цього, написання цих листів дає йому почуття дорослості. Рудольф поспішає стати дорослим, вирватися зі злиднів, виправдати сподівання батьків. Пише він французькою мовою, оскільки вважає її більш елегантною. Але в жодному листі немає прямого зізнання в коханні, що говорить про обережність Рудольфа. Своєрідне поєднання відвертості й обережності особливо відчувається у його шостому листі:

Finally, I must tell you, Dear Madame, that when I see you by accident in the hallways of the school or walking along in your light-blue coat on the street, I have a deep longing to travel in the world you came from and wonderful visions of strolling arm in arm with you along the boulevards of Paris, which has just been liberated by the brave soldiers of your country and mine (Irwin Shaw, URL: <https://readli.net/chitat-online/?b=390309&pg=1>). Із цього листа також стає зрозумілим, що для Рудольфа дуже важливим є саме соціальний аспект життя, оскільки від інтимного одкровення він невимуснено переходить до згадки про перемогу у Другій світовій війні, об'єднуючи у своїй уяві не тільки міс Ліно і себе, а й їхні країни. Перемога як явище є надзвичайно важливим чинником світоглядної системи Рудольфа. Він не хоче зазнати поразки, не хоче бути приниженим. Він зник усім подібався. Він і міс Лено подобався як найкращий учень у класі й у всій школі. Його зізнання у коханні могло відвернути від нього міс Лено, підірвати його впевненість у своїй здатності перемагати. Через зміст листів Рудольфа, через манеру їх написання, через сам факт їх написання і знищення розкривається низка важливих рис характеру Рудольфа, у них імпліковано його світоглядні позиції і його психологічний стан.

Лист матері Рудольфа Мері Джордах, написаний до своєї дочки Гретхен, розкриває душу Мері та показує сутність її особистості. Особливої чесності і драматизму цьому листу надає те, що Мері пише його як передсмертний. Знайшовши ті вісімсот доларів, які Тедді Бойлан дав Гретхен за її цноту після першої проведеної разом ночі, Мері здогадалася про походження цих грошей. Вона не збиралася ні запитувати дочку звідки ці гроші, ні подумки виправдовувати її. Усе своє подружнє

життя Мері прожила у ролі жертви, жертви свого сексуально ненаситного, грубого чоловіка і жертви психологічного страху, що гени її розпусної матері передадуться її дочці, тому такою радикальною була її реакція на знайдені гроші. Навіть не поговоривши з донькою, вона пише їй, що ні на секунду не сумнівалася у тому, що Гретхен стане такою: *That you should be following in her footsteps and have gone to the gutter should not surprise me* (Irwin Shaw, URL: <https://readli.net/chitat-online/?b=390309&pg=1>).

Мері звинувачує батька Гретхен:

Your father is an animal. You sleep in the room next to ours, so you must know what I mean. He has crucified me on his lust for twenty years (Irwin Shaw, URL: <https://readli.net/chitat-online/?b=390309&pg=1>).

Вона прирікає на відчуття непотрібності і самотності свого сина Томаса, уважаючи, що він такий жорстокий, як і його батько, і страждаючи через страх за його майбутню долю:

Your brother Thomas inherits from his father and it would not surprise me if he winds up in jail or worse (Irwin Shaw, URL: <https://readli.net/chitat-online/?b=390309&pg=1>).

І лише свого улюбленця Рудольфа вона ні в чому не звинувачує і ні за що не засуджує. Перед смертю вона просить свою рідну доньку поїхати геть, щоб не «заразити» своєю розпущою брата Рудольфа:

My last wish is for you to leave the house and go far away so that your influence cannot corrupt your brother Rudolph (Irwin Shaw, URL: <https://readli.net/chitat-online/?b=390309&pg=1>).

Мері не скоює самогубства. Саме в момент, коли вона дописує лист, по їхній вулиці зі своїм музичним гуртом проходить Рудольф, і просить хлопців випустити феєрверки під її вікнами. Мері зі сльозами на очах спалює цей лист, переконана, що її улюблений син урятував їй життя. Цей знищений лист розкриває справжнє відношення Мері до всіх членів сім'ї: її відразу до чоловіка, її відчуження від Гретхен і зневаги до неї, її упередження та його причини, її байдужість і острах по відношенню до Томаса, її віру в Рудольфа та захоплення ним.

У Мері очі почали відкриватися на Рудольфа з часом. Він виправдав її очікування і став багатим та успішним, але любові від нього вона не відчувала. Рудольф тримав стареньку матір біля себе тому, що «так треба», тому, що для нього було справою честі віддавати борги, і тому, що його завжди хвилювало, що скажуть люди. Але її почуття його не цікавили. І саме тоді, коли Мері почала це усвідомлювати, вона кардинально змінила своє ставлення до синів. У листі до Томаса вперше відчувається ця метаморфоза. Цей лист теж майже передсмертний. Усвідомлюючи

наближення смерті та не отримавши належної синівської любові від Рудольфа, вона просить Томаса про зустріч. У своєму листі вона жаліється тепер на Рудольфа. Рудольфа часто немає вдома, він не возить її до церкви. Він купив мотоцикл, на якому постійно ганяє, а якби купив машину, вони могли б поїхати до Томаса у Нью-Йорк, і вона побачила б Томаса та свого онука:

I am not well and I have the feeling my days are numbered. I would like to come to New York City and see my son and my new grandson, but traveling is very difficult for me. If Rudolph saw fit to buy an automobile instead of the motorcycle he charges around town on perhaps I could manage the trip (Irwin Shaw, URL: <https://readli.net/chitat-online/?b=390309&pg=1>).

Із цього листа стає зрозумілим, наскільки глибокою є її образа на чоловіка і розчарування у своєму шлюбі і житті загалом. Вона все ще жаліється на свого чоловіка, хоча і покійного. Вона часом марить, що він живий, і боїться, щоб він не повернувся. Надто сильно та надто довго вона була морально придушена ним. Томаса вона теж уважала звіром, тепер хоче замирення з ним, хоче отримати турботу та підтримку в останні свої дні, тому шукає контакт із Томасом, виправдовуючись, чому вона не приділяла йому часу в дитинстві:

I was always too tired and overworked and struggling to meet your father's drunken demands to show the love I felt for you, but maybe now, in my last days, we can have peace between us (Irwin Shaw, URL: <https://readli.net/chitat-online/?b=390309&pg=1>).

Мері настільки беззастережно присвятила себе лише одному синові, що закрилася від своїх двох інших дітей, від інших людей і від усього світу. Те, що в кінці життя вона це усвідомила, стає зрозумілим із цього листа.

Гретхен не повторила долі матері. Їй удалось знайти чоловіка, якого вона насправді кохала. Задля того щоб бути з ним, їй не забракло сміливості піти від свого чоловіка-пияка, батька її сина Біллі. Живучи з Коліном, вона повністю поринула у роль дружини, матері та домогосподарки. І її це не обтяжувало на відміну від того часу, коли вона жила з Віллі. Вона почувалася захищеною з надійним Коліном. Але коли вона привезла сина на навчання у Нью-Йорк, вона зустрілася з колишнім коханцем, Джонні Хітом. Він дорікнув їй у тому, що вона живе у такій «глушині», як Лос-Анджелес, та постійно сидить там удома як «дисциплінована домогосподарка»:

“Ah – the new female revolution” – Johnny said. “Church, children, kitchen. Jesus, you were the last woman in the world I’d’ve thought...” (85).

Це дуже зачепило Гретхен. Після розмови з Джонні вона повертається в готель і перше, що

вона робить, – пише лист Коліну. Із цього листа стає зрозумілим, що вона вважає себе частиною життя видатної людини, кохає його, пишається тим, що допомагає йому, і не помічає, що розчиняється в ньому. Цим листом вона ніби заспокоює себе. У листі вона пише, як сильно сумує і якою нестерпною є розлука. Коли Колін проводжав їх у аеропорт, вона побачила у нього затертий комір. Гретхен вважає це докором самій собі, оскільки вона не додивилася, і їй здається, що вона ще недостатньо робить для свого чоловіка. Вона сама себе запевняє, що вона домогосподарка і що це прекрасно, і їй це подобається:

I am a terrible housewife, but I am a housewife, housewife, housewife, a wife in your house, the best profession in the whole world (Irwin Shaw, URL: <https://readli.net/chitat-online/?b=390309&pg=1>).

Цей лист дає можливість читачу порівняти Гретхен у юності, яка завжди прагнула свободи та насолоджувалася своєю незалежністю, із тією Гретхен, якою зробив її Колін, і побачити різкий контраст, але водночас і усвідомити, наскільки сильно Гретхен кохає Коліна.

Рудольф також зазнає метаморфоз під впливом своєї дружини Джин. Рудольф, який у молодому віці відхрещувався від шлюбу, із Джин змінюється до невпізнаності. Кохання робить цього сильного, зацикленого на грошах і успіху чоловіка слабшим, і у листі до Гретхен він визнає це:

She is the dearest woman alive and I am terribly uxorious and find myself carting her cameras around so as not to miss a moment with her (Irwin Shaw, URL: <https://readli.net/chitat-online/?b=390309&pg=1>).

У своєму листі до Гретхен Рудольф пише про себе та своє турне Європою, ділиться своїми переживаннями із сестрою, чого він ніколи не став би робити у живій розмові з нею. Він навіть не запитує Гретхен, як її справи, визнаючи, що він егоїстичний:

This has been a long egotistical letter. I expect one of equal length, equally egotistical, from you. Send it to the American Express in Paris (Irwin Shaw, URL: <https://readli.net/chitat-online/?b=390309&pg=1>).

Рудольф виправдовується перед Гретхен, чому він так довго на відпочинку, називає це турне продовженням його університетської освіти. Він натякає на те, що у тому, що він не зробив цього раніше, винні їхні батьки. Вони не могли йому цього дати, і поїхав він лише тоді, коли сам заробив гроші на цю поїздку:

It is the continuation of my education, the continuation that I was too poor to pay for when I got out of college and went to work full time in the store (Irwin Shaw, URL: <https://readli.net/chitat-online/?b=390309&pg=1>).

Між рядками листа читається почуття провини, яке відчуває Рудольф через те, що дозволив собі

тривалий відпочинок, що не працює, як завжди, заради кращого майбутнього. Рудольфа цікавлять плітки про нього у його містечку Уїтбі. Його завжди цікавило і хвилювало, що про нього думають інші. Його турбує, що старий Колдервуд та Джонні думають про його таку довгу відпустку. Він розуміє, що це нетипова для нього поведінка, що він проявив слабкість, і його хвилює, чи не послабне захоплення ним:

“There are murmurs of unrest from Whitby”, – she read. – “Old man Calderwood is taking very unkindly to my prolonged version of the Grand Tour and even Johnny, who has a Puritan conscience under that egg-smooth debauchee face, hints delicately to me that I have vacationed long enough” (Irwin Shaw, URL: <https://readli.net/chitat-online/?b=390309&pg=1>).

Дочитавши листа брата, Гретхен визнає, що у листах вони ставляться тепліше один до одного. І Рудольф здається зовсім іншим:

In writing, Rudolph showed a hesitant side, a lack of pride and confidence, that was endearing and that he somehow hid at other times (Irwin Shaw, URL: <https://readli.net/chitat-online/?b=390309&pg=1>).

Гретхен помічає, що в листі Рудольф здається добрішим, співчутливішим, щирішим, що він незлопам'ятна людина:

His letters showed a largeness of spirit, a willingness to forgive that was the sweeter because it was tacit and he never showed any signs that he knew that there was anything that needed forgiving (Irwin Shaw, URL: <https://readli.net/chitat-online/?b=390309&pg=1>).

Томас також прислав листа Гретхен. Лист Томаса не такий довгий і далеко не егоїстичний. Томас ділиться із сестрою новиною про те, що він і його друг Дуайер купили яхту і збираються на ній заробляти. І Томас одразу пропонує Гретхен відправляти до нього на літо її сина Біллі:

If Billy would like to come over for the summer we have room for him on board and plenty of work. When I saw him he looked as though a summer's hard work out in the open might do him a lot of good (Irwin Shaw, URL: <https://readli.net/chitat-online/?b=390309&pg=1>).

Коротко виклавши свої власні новини та плани на майбутнє, Томас одразу запитує Гретхен, як у неї справи. У своїх листах Гретхен не надто багато розповідає йому про себе, але він намагається між рядками читати, чи все у неї гаразд. Помітивши, що у неї не все так добре, він дає дружню пораду сестрі:

You don't write much, but in your letters I get the impression things aren't so hot with you. I'm sorry. Maybe you ought to change whatever it is you're doing and do something else (Irwin Shaw, URL: <https://readli.net/chitat-online/?b=390309&pg=1>).

Але навіть Томас, який завжди прямолінійний, завжди робить те, що йому хочеться, не підлаштовуючись під інших, та говорить те, що думає, у листуванні ще більш відвертий і відкриває свої слабкі боки. Він просить Гретхен з'ясувати, де його дружина і як там його син. Сильний, брутальний, упевнений у собі Томас зізнається, що сумує за своїм єдиним сином:

See if you can find out where my wife is and what she's doing and how the kid is. I don't miss the flag and I don't miss the bright lights, but I sure miss him (Irwin Shaw, URL: <https://readli.net/chitat-online/?b=390309&pg=1>).

Лист Рудольфа до Томаса короткий та не надто відвертий, хоча і видався Томасові досить теплим та дружнім. Рудольф радіє, що Томас купив яхту, запевняє Томаса, що він може звертатися, якщо потрібна буде допомога. Але Рудольф не оминає нагоди нагадати Томасу, кому той завдячує придбанням яхти, що надзвичайно не сподобалося Томасу. Адже він купив яхту за ті свої 5 тисяч доларів, які Рудольф поклав на депозит, у результаті чого сума значно збільшилася:

Maybe you've made the best investment of the century with the money you made on Dee Cee (Irwin Shaw, URL: <https://readli.net/chitat-online/?b=390309&pg=1>).

Цей лист демонструє, що Рудольф любить робити добро, але хоче, щоб люди це пам'ятали і були йому за це вдячні, а Томас любить незалежність і не хоче нікому нічим бути зобов'язаним.

Висновки

У досліджуваному романі всі головні герої пишуть листи. Ці листи служать дзеркалом із чітким та правдивим відображенням душ героїв. І прямо, і опосередковано вони дають інформацію про почуття, прагнення, психологічні комплекси, характери, психологічний стан, самооцінку героїв, роблячи, таким чином, вагомий внесок у створення психологічних портретів персонажів твору. У листах виплескуються емоції, які приховуються від оточуючих у живому спілкуванні. Особистість героя розкривається не тільки через відверті зізнання, які є в багатьох із розглянутих листів, а й через характер переживань, закладених у підтекст. Для розуміння психологічного стану та рис характеру героя велике значення має і факт відправки або знищення листа. Реакція адресата на лист сприяє розумінню особливостей взаємовідносин героїв.

Таким чином, уживання епістолярних елементів забезпечує об'єднання двох форм психологізації (прямої і непрямої), з'єднуючи сповідь та імплікацію.

Дослідження засобів психологізації прози й ефективності цих засобів є відносно новим, але перспективним і популярним напрямом сучасних

наукових розвідок. Проведене дослідження забезпечує матеріал як для теоретичних узагальнень із питань функціонування елементів епістолярного стилю в художній прозі, ролі епістолярних елементів у поглибленні психологізму і створенні переконливих психологічних портретів, так і для практичних досліджень стилю конкретних письменників.

ЛІТЕРАТУРА

1. Вашків Л.П. Епістолярна літературна критика: становлення, функції в літературному процесі. Тернопіль : Поліграфіст, 1998. 134 с.
2. Каневська Л.В. Психологізм романів Івана Франка середини 80–90-х років : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.01.01. Київ, 2004. 22 с.
3. Січка О.М. Форми, прийоми та засоби втілення психологізму в українській літературі (спроба системного аналізу). *Вісник ЛНУ імені Тараса Шевченка*. 2010. № 4(191). С. 35–43.
4. Шевальє С.Б. Лінгвостилістичні засоби створення психологічного портрета (за романом С. Андрухович «Фелікс Австрія»). *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія «Філологія»*. 2020. Вип. 44. С. 74–76.
5. Irwin Shaw “Rich man, poor man”. URL: <https://readli.net/chitat-online/?b=390309&pg=1>.
6. Shnayerson, M. Irwin Shaw: a biography. New York : Putnam, 1989. 447 с.

REFERENCES

1. Vashkiv, L.P. (1998). Epistolarna literaturna krytyka: stanovlennia, funktsii, v literaturnomu procesi. [Epistolary literary criticism: formation, functions in the literary process]. T. : Poligrafist. 134 p. [in Ukrainian].
2. Kanevska, L.V. (2004). Psykholozizm romaniv Ivana Franka seredyny 80–90-kh rokiv [Psychologism of Ivan Franko's novels of 80–90] : avtoref. dys. kand. nauk : 10.01. Kyiv. 22 p. [in Ukrainian].
3. Sichkar, O.M. (2010). Formy, pryomy ta zasoby vtillennia psykholohizmu v ukrainskii literaturi (sproba systemnoho analizu) [Forms, methods and means of embodiment of psychologism in Ukrainian literature (attempt at system analysis)]. *Visnyk LNU Taras Shevchenko National University*. No. 4 (191). P. 35–43 [in Ukrainian].
4. Shevalie S.B. (2020). Lingvostylistychni zasoby stvorennia psykhologichnoho portreta (za romanom S. Andrukhovych “Feliks Avstria”). [Lingvostylistic means of creating psychological portrait (after S. Andrukhovych's novel “Felix Austria”)]. *Naukovyi visnyk Mizhnarodnoho humanitarnoho universytetu. Ser. : Filolohiia*. № 44. P. 74–76. [in Ukrainian].
5. Irwin Shaw “Rich man, poor man”. URL: <https://readli.net/chitat-online/?b=390309&pg=1> [in English].
6. Shnayerson, M. (1989) Irwin Shaw: a biography. New York : Putnam. 447 p. [in English].